

Csakhogy Törökországban is vannak szélsőségek (leghíresebb a Nemzeti Akciópárt), amelyek nagyon szerették volna kivégezni a lázadó kurd vezért, akit a katonai bíróság már halálra ítélt. És nagyon szeretik azt mondani honfitársaiknak, hogy „ez itt Törökország, beszélj törökül!”, és nagyon nem tudják elviselni, hogy például egy örmény közösségnek saját birtoka legyen. (Akárhogyis ez utóbbiak nem egy muzulmán mecsetet akarnának megszerezni.)

Megkérdezhetik, Olvasóim, hogy miért „külpolitizálok”? Nem azt teszem. Csak elmélázok.

Sokszor hallottuk, hogy a politikában nem számít az erkölcs, a történelemben pedig mindig a győztesnek van igaza. Mégis az a gyanúm, hogy van az emberiség életében egy furcsa, bujkálva megjelenő logika. Mondhatnám: erkölcs.

Kemal Pasáról, a Törökök Atyjáról tudjuk, hogy modernizálta országát, elsősorban persze katonai szempontból; de lett azért ipari és társadalmi modernizálódás is. Ám azt is tudjuk, hogy Atatürk (vagyis Kemal Pasa) az egyik értelmi szerzője és egyik fő felelőse az 1915-ös örménygyilkolásnak. Az első tevékenységért magától értetődően áldják a törökök; ez utóbbiért pedig mi - egyebek között mi, erdélyi származású örménymagyarok - nem tudunk felhőtlenül gondolni rá. (A finom kifejezésért mindenki megértését kérem.)

Az a csapat, Atatürk csapata, az Ifjú Törökök úgy vitték át országukat a modern világba hadsereg és csador tekintetében, hogy ugyanakkor népüket érzelmileg konzerválták egy középkori szinten. „Minden rossz okai az örmények, irtsuk hát ki őket”. És ezután ahányszor komolyabb belpolitikai feszültség lépett fel az országban, szinte mindig a hadsereg döntött. És mindig bűnösöket kerestek. És minden ment tovább, a középkori szinten, beleértve a kurdok jogfosztását is. (Szörnyű kimondani: pedig a szerencsétlen kurdok oly készségesen segédkeztek az 1915-ös örmény genocídium idején a török szélsőségeknek).

Talán mostanában vár a törökségre néhány elmaradt erkölcsi számla kifizetése...?

Közben, a hétköznapokon bizonyára itt is, ott is, gyakran összehajol négy-öt török a kávéházakban és keserűen fölemlgetik, hogy milyen nagy volt egykor a török birodalom... hány tenger is mosta a határait?

Jelenleg viszont azzal küszködnek, hogy igaz-e, miszerint vannak a törökök, akik a törökség javát akarják, de lám, ezzel szemben laknak az országban idegenek (kurdok, örmények, zsidók), akik a török nép vesztére áhítoznak. (A parlamenti vita során „a törvényhozók kétségbe vonták egymás hazafiságát” - írja a Vasárnapi Hírek augusztus 4-i, ankarai tudósításában.)

Közben meg a törökök mégis szeretnék Európába tartani, ahol tiszták a pályaudvarok, ahol mindenkire vonatkoznak a törvények, ahol egy országon belül különféle nyelvű és vallású iskolákban tanítják a gyerekeket, és nemcsak külországi turistának szabad más nyelven kérnie kenyeret a boltban...

Ez a törökök harca.

S vajon, csak az övék?

dcs

* * *

Erzsébetvárosban szerepelt az örmény kórus

Az elmúlt években egyre többet hallat magáról a jól ismert szamosújvári örmény közösség női kórusa. A szokásos hétvégi misén, valamint a hagyományos Világosító Szent Gergely ünnepén való fellépés mellett az énekkar egyre gyakrabban szerepel különböző rendezvényeken; sőt, még vendégszereplésre is telik. Az elmúlt napokban például a Szeben megyei Erzsébetváros örmény katolikus híveinek nyújtottak maradandó élményt a Kis-Szamos menti dalárda tagjai. A helybeli hallgatóság nagyra értékelte a szamosújvári vendégek fellépését, akik hagyományos örmény énekeket és saragánokat adta elő. A házigazdák örömmel fogadták Szamos menti örmény testvéreik magas színvonalú szereplését. A külföldön is elismert kórus tagjai: *Raff Mária, Molnár Annamária, Waller Kornélia, Kántor Éva és Bartha Katalin*, akik hivatalos művészekre jellemző hangváltozattal és sokszínű árnyalattal gazdagított fellépéssel örvendeztették meg a hallgatóságot.

Az utóbbi időszakban a szamosújvári örmény egyházközösség énekkara szoros kapcsolatot tart fenn a gyergyószentmiklósi örmény kórusal, de részt vett a budapesti Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületének hagyományos évi rendezvényein is. Néhány tagja bekapcsolódik a városi kórusmozgalomba, ami csak növeli a régi kulturális hagyományokra visszatekintő örmény közösség szerepét a szellemi és művelődési életében. *Molnár Annamária* és *Bartha Katalin* rendszeresen fellépnek a kultúrház negyven tagú kórusában, de külön előadóesttel is megörvendeztették a komolyzene helybeli kedvelőit.

Megjelent a SZABADSÁG c. újság 2002. augusztus 26. számában

* * *

Utánnymás a Szabadság c. lap 2002. július 3.-i számából

Emberek a szórványért

Hét év pergett le az idő fonalán, amióta 1995-ben elhatározás született: „Elindulok és ódon templomok falai között, féltve őrzött egyházak ládáiban számbavételt végzek, hogy kultúránk gyökerei ne essenek a tudatlanság és a nemtörődés áldozatává.” Eddig 28 református szórvány-gyülekezetet sikerült felkeresni, megírni történetüket, és kihangsúlyozni, mit tegyünk, hogy az erdélyi Mezőség, (amelyet Makkai Sándor Holttengernek nevezett) és a Szamos menti dombság egyre fogyó református gyülekezetei őrizzék őseik örökségét.

Megszületett az Egyházi és szórványmúzeum gondolata, amely a helyi történeti-népművészeti értékek gyűjtésén túl felvállalja a szórvány-gyülekezetek kallódó értékeinek összegyűjtését, megmentését is. Ekkor ígéretet is tettem. Ha megépítjük a múzeumot, alapítványunk tagjai adományokkal segíteni fognak a göci református templom megjavításában. 2001 júliusában befejeződött az ördöngösfüzesi Egyházi és szórvány múzeum építése és felavatása. Ezután hozzáláttunk az adományok gyűjtéséhez. Milyen jó, hogy ekkor egy távlati terv is megszületett: a göci templom megjavítása után egy másik romos templom „Tanútemplommá” tételén fogunk dolgozni.

Gondolom, sok olvasót meghat alapítványunk egyik tagjának lélekhez szóló kijelentése az adomány átadásakor: „Azért adom, hogy szóljanak tovább a harangok, és a szétszórt sorsú embereket visszahívják.” Egy másik alapítványi tagunk ezt mondta: „Köszönöm, hogy adományt kértél, mert ezáltal alkalmat adtál a jócselekedetre.” De ne maradjon ki ez írásból annak az alapítványi tagunknak a szép gondolata sem, aki a következőket mondta: „Szívesen adakozom, hogy a göci templom maradjon meg «tanútemplomnak.» Így aztán a Holttengernek ez a kis szigete is hirdetni fogja, hogy a Kard és kaszából ismert tájon, a Felső-tó vidékén valamikor népes református gyülekezet élt.”

Tegyünk tehát az elárvult, romos templomokért, hogy még szóljanak harangjaik, és hívják haza a szétszórt sorsú embereket.

Így bebizonyítjuk, hogy apáink drága örökségét veszni, pusztulni nem engedjük. Ezt bizonyították be az ördöngösfüzesi Szülőfalum alapítvány tagjai idén július 16-án, amikor Göcre és Cegébe látogattak, hogy átadják a göci református templom javítására szánt adományt.

Göcön a református egyházért mindent megtevő **Szabó István** bácsi és **Szabó Irma** néni fogadta a vendégeket. Fogadás után az első utunk a domboldalon lévő templomhoz vezetett. Örömmel vettük tudomásul, hogy a templom hajójából már nem lehet a csillagokig látni. A tetőzet elkészült, tehát a templom nem ázik be, s remény van, hogy romos állapotából új ruhába öltözik, és így még évszázadokon át állni fogja a viharokat.

A templomban ismertettem annak történetét. Kihangsúlyoztam, hogy „tanú-templomként” akarjuk megőrizni az erdélyi Mezőségnek - a *Holttengernek* - ezt a mindössze négy ember lelki hajlékául szolgáló műemléktemplomát. Múzeumunk vezetősége gondozásba veszi, és nem engedi, hogy e kis sziget körül mélyüljön a tenger. Felszólalt *Teutsch György* ny. tanár is, a szórvány iránti felelősséget, az összetartást és a család magatartásának fontosságát hangsúlyozta.

A nagy feladatok megértésével és azok megvalósításának célkitűzésével ment át kis csapatunk a cegei templomba, ahol Szabó László lelkipásztor hirdetett ígét. Az istentisztelet végén ismertettem jövetelünk célját, és átadtam a 7.245.000 lej adományt, amelyet meghatottan vett át Szabó László lelkipásztor és Szabó István bácsi. Végül gazdag kultúrműsorban gyönyörködhetek a jelenlévők. Vallásos énekek, Reményik Sándor, Wass Albert és Kányádi Sándor versei hangzottak el. Dicséret illeti Teutsch Ildikót, Láposi Fercsit, Kisláposi Sándort és a lelkes ördöngösfüzesi dalárda jelenlévő tagjait.

A végén valamennyien kértük Istent, adjon erőt, hogy lélektől lélekig építsük tovább a hidat.

Az idén február 16-án megnyílt ördöngösfüzesi Egyházi és szórványmúzeum keretében tovább dolgozunk nap mint nap egyházunkért és a szórvány-gyülekezetekért. Mindenkit szeretettel várunk. A kedves látogatók győződjenek meg munkánkról, terveinkről és lelkük gazdagságából fakadó javaslatokkal segítsenek a kiválasztott út bejárásához, együtt dolgozva egyházunkért, népünkért.